

p. Staryńskiego

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

Telefon dyżurny: 21-34-34

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telex: 816-436

BS/180/77/90

OPINIA PUBLICZNA O PRZERYWANIU CIĄŻY

Komunikat z badań

Warszawa, czerwiec 1990 r.

Wiosną 1989 roku przeprowadziliśmy badania opinii społecznej na temat prawa do aborcji. Był to czas burzliwych publicznych debat, w których ścierały się argumenty zwolenników wprowadzenia ustawy "o ochronie życia poczętego" z racjami obrońców liberalnej ustawy z 1956 roku. Wówczas większość (52,8%) dorosłej części naszego społeczeństwa opowiedziała się za prawem do aborcji, zaś wśród młodzieży (absolwentów szkół średnich i zawodowych) wyraźną większość (60%) stanowili przeciwnicy prawa do przerywania ciąży.

Po roku znów podejmujemy ten temat, przewidując w niedalekiej przyszłości ponowne zainteresowanie nim ośrodków decyzyjnych naszego życia publicznego. W dwóch sondażach, przeprowadzonych wśród tegorocznych absolwentów szkół średnich i zawodowych¹ oraz na reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski², prosiliśmy respondentów o opowiedzenie się za czy przeciw prawu do aborcji.

MŁODZIEŻ

Zadaniem respondentów było opowiedzenie się za lub przeciw prawu do przerywania ciąży w hipotetycznym referendum. Najbliższe zestawienie procentowe zawiera porównanie rozkładów wyników odpowiedzi na to pytanie w tym i poprzednim roku.

<u>Stanowisko wyrażone w hipotetycznym referendum:</u>	<u>1989r.</u>	<u>1990r.</u>	<u>Różnica</u>
za prawem do aborcji	20,4	27,7	7,3
przeciw prawu do aborcji	60,0	50,4	-9,6
niezdecydowani (trudno powiedzieć)	17,4	19,6	2,2

Podobnie jak w 1989 roku większość młodych ludzi opowiada się przeciw prawu do przerywania ciąży. Zwiększyła się o 7,3% liczba zwolenników prawa do aborcji i jednocześnie zmalał o 9,3% odsetek jego przeciwników.

¹ "Młodzież '90" - badanie przeprowadzone w dniach 17.04-7.05.1990 roku na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie uczniów ostatnich klas szkół średnich i zasadniczych zawodowych.

² "Aktualne problemy i wydarzenia" (5) - sondaż zrealizowany w dniach 17-23.05.1990 roku na reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Przyjrzyjmy się teraz rodzajom argumentów, jakimi posługują się zwolennicy oraz przeciwnicy prawa do aborcji. Oto najczęściej pojawiające się racje:

przeciwników prawa do aborcji w procentach

jest to zabójstwo, pozbawienie życia nie narodzonego dziecka	31,6
każdy ma prawo do życia	15,5
religia, wiara chrześcijańska nie zezwala na to	14,0
nikt nie ma prawa rozstrzygać o życiu innych ludzi	8,7
poczęte życie to już człowiek	8,0

zwolenników prawa do aborcji

każda kobieta powinna mieć prawo wyboru	28,6
są takie okoliczności, w których aborcja jest uzasadniona (ogólnie)	9,9
trudne warunki materialne	6,5
ciąża jako wynik gwałtu	4,0
zagrożenie dla życia matki	3,7
prawo nie powinno ingerować; jest to sprawa osobista kobiety	9,0
wzrośnie liczba dzieci nie chcianych, nie kochanych	7,1

Zarówno przeciwnicy, jak i zwolennicy prawa do aborcji najczęściej w argumentacji odwołują się do podstawowych wartości: życia ludzkiego - z jednej i wolności sumienia - z drugiej strony. Wśród racji zwolenników występują również uzasadnienia pragmatyczne, będące próbą godzenia uznawanej przez nich wartości życia ludzkiego z nie sprzyjającymi czy też wręcz uniemożliwiającymi urodzenia dziecka okolicznościami.

Zróżnicowanie stanowiska wobec aborcji w różnych grupach i środowiskach młodzieży przedstawiono w tabeli 1 aneksu.

Przeciwnikami prawa do aborcji są częściej: kobiety, uczniowie liceów zawodowych, mieszkańcy wsi, pochodzący z rodzin o najniższym statusie wykształcenia, zajmujący się zawodowo rolnictwem oraz wierzący i praktykujący. Z kolei zwolennikami prawa do przerywania ciąży są częściej: młodzi mężczyźni, uczniowie liceów ogólnokształcących, mieszkańcy dużych miast, pochodzący z rodzin o średnim i wyższym statusie wykształcenia i pozycji zawodowej oraz deklarujący pewien dystans do religii.

DOROŚLI

Z tym samym pytaniem na temat prawa do aborcji zwróciliśmy się do dorosłej części naszego społeczeństwa. Uzyskane dane przedstawiamy w zestawieniu procentowym z wynikami zeszłorocznego pomiaru.

<u>Stanowisko wyrażone w hipotetycznym referendum:</u>	<u>1989 r.</u>	<u>1990 r.</u>	<u>Różnica</u>
za prawem do aborcji	52,8	45,3	-7,5
przeciw prawu do aborcji	31,3	39,6	8,3
niezdecydowani (trudno powiedzieć)	15,9	14,7	-1,2

Wśród dorosłych nieco większą grupę stanowią zwolennicy prawa do przerywania ciąży. W porównaniu z rokiem ubiegłym - kiedy to różnica między odsetkiem zwolenników i przeciwników wynosiła ponad dwadzieścia - zmalała liczba respondentów opowiadających się za prawem do przerywania ciąży (o 7,5%), a wzrosła przeciwników (o 8,3%).

Zapytaliśmy również respondentów o to, czy aborcja powinna być dozwolona czy też zabroniona przez prawo (por. zestawienie procentowe poniżej). Przeszło 72% dorosłych uważa, że prawo powinno zezwalać na aborcję, choć takich, którzy opowiadają się za pełną liberalnością prawa, jest zdecydowana mniejszość (18,0%).

Przerywanie ciąży powinno być:

dozwolone bez ograniczeń	18,0	} 72,8
dozwolone, ale tylko w pewnych przypadkach	54,8	
zakazane niezależnie od okoliczności	23,1	
inne rozwiązanie	2,3	

Spośród tych, którzy w referendum opowiedzieliby się za prawem do aborcji tylko jedna trzecia uważa, że przerywanie ciąży może być dozwolone bez żadnych ograniczeń (tabela 1).

Tabela 1

w procentach

Stanowisko wyrażone w hipotetycznym referendum	Przerywanie ciąży powinno być:		
	dozwolone bez ogra- niczeń	dozwolone, ale tylko w pewnych przy- padkach	zakazane niezależ- nie od oko- liczności
Za prawem do aborcji	36,5	61,1	1,2
Przeciw prawu do aborcji	2,4	39,6	55,4
Niezdecydowani (trudno powie- dzieć)	3,3	77,7	3,7

Blisko dwie trzecie zwolenników tego prawa akceptuje przerywanie ciąży tylko w pewnych szczególnych przypadkach (61,1%). Można zatem sądzić, że przez wyraźną większość zwolenników prawa do przerywania ciąży aborcja jest traktowana jako zło konieczne.

Również wśród przeciwników znaczącą część (blisko 40%) stanowią pragmatycy, dopuszczający w pewnych okolicznościach prawną możliwość aborcji. Większość (55,4%) to jednak fundamentalści, opowiadający się za bezwzględnym zakazem przerywania ciąży.

Zwróćmy jeszcze uwagę na cechy socjodemograficzne zwolenników i przeciwników aborcji (por. tab. 2 aneksu). Z w o l e n n i k a m i prawa do przerywania ciąży są częściej: ludzie w wieku prokreacyjnym (do 50 lat), mieszkańcy miast, posiadający średnie i wyższe wykształcenie, inteligencja, pracownicy umysłowi, prywatni właściciele oraz mający ponad przeciętne dochody. Z k o l e i p r z e c i w n i k a m i są częściej: ludzie w wieku powyżej 50. roku życia, mieszkańcy wsi, z wykształceniem podstawowym, rolnicy, o dochodach niżej średnich.

Na uwagę zasługuje fakt, że w kwestii aborcji nie ma różnic między kobietami a mężczyznami.

MŁODZIEŻ A DOROŚLI

Porównując postawy młodzieży i dorosłych wobec interesującej nas kwestii, możemy stwierdzić, że ci pierwsi są w większym stopniu przeciwni prawu do aborcji niż drudzy (por. zestawienie procentowe).

<u>Stanowisko wyrażone w hipotetycznym referendum:</u>	<u>1989 r.</u>		<u>1990 r.</u>	
	<u>młodzież</u>	<u>doro- śli</u>	<u>młodzież</u>	<u>doro- śli</u>
za prawem do aborcji	20,4	52,8	27,7	45,3
przeciw prawu do aborcji	60,0	31,3	50,4	39,6
niezdecydowani (trudno powiedzieć)	17,4	15,9	19,6	14,7

Uwagę zwracają także różnice między rozkładem odpowiedzi w tym i zeszłym roku. Daje się zauważyć tendencja do zbliżania, wyrównywania się odsetków przeciwników i zwolenników prawa do aborcji w obydwu interesujących nas grupach. Wśród młodzieży zmalała liczebna przewaga przeciwników, a wśród dorosłych zwolenników; jednocześnie nie zmienił się udział niezdecydowanych.

Zarysowana tendencja jest zapewne wynikiem wpływu zeszłorocznej, bardzo burzliwej momentami, publicznej debaty na temat proponowanej nowelizacji ustawy o aborcji z 1956 roku. Efektem społecznej dyskusji jak się wydaje była selektywność przyswajania argumentów oraz idąca za tym polaryzacja stanowisk. Młodzi ludzie są bardziej otwarci na argumenty przeciwników, a dorośli - zwolenników prawa do przerywania ciąży.

x

x

x

W podsumowaniu zwróćmy uwagę na dwa wnioski-spostrzeżenia. Młodzi ludzie - tegoroczni absolwenci szkół średnich i zawodowych są w większości przeciwni prawu do przerywania ciąży, wśród dorosłych zaś nieco więcej jest zwolenników prawa do aborcji.

W porównaniu z pomiarem zeszłorocznym odnotowaliśmy zmniejszenie wielkości odsetka przeciwników prawa do aborcji wśród młodzieży i odsetka zwolenników tego prawa wśród dorosłej części naszego społeczeństwa.

Tabela 1. Stanowisko młodzieży wobec aborcji wyrażone w hipotetycznym referendum w sprawie zmiany ustawy o przerywaniu ciąży

w procentach

Charakterystyka i postawy badanych	Za przerywaniem ciąży	Przeciw przerywaniu ciąży	Trudno powiedzieć
Ogółem	28	52	20
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	32	45	23
Kobiety	24	60	16
<u>Wiek</u>			
Do 17	18	60	23
18-20	29	52	20
20 i więcej lat	41	41	19
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	21	60	20
Miasto:			
5-20	29	50	21
21-100	33	50	17
powyżej 100 tys. mieszkańców	37	40	23
<u>Typ szkoły</u>			
Liceum ogólnokształcące	38	47	16
Technikum	32	48	20
Liceum zawodowe	25	60	15
Zasadnicza szkoła zawodowa	24	53	23
<u>Wykształcenie ojca</u>			
Podstawowe	20	63	17
Zasadnicze zawodowe	25	56	20
Średnie	31	46	24
Ponadśrednie	44	37	19
<u>Wykształcenie matki</u>			
Podstawowe	19	62	19
Zasadnicze zawodowe	22	57	21
Średnie	35	47	18
Ponadśrednie	40	39	21
<u>Przynależność ojca do grupy społeczno-zawodowej</u>			
Specjaliści	49	32	18
Pozostali umysłowi	30	52	19
Robotnicy wykwalifikowani	26	54	21
Robotnicy niewykwalifikowani	19	54	27
Rolnicy	18	64	18
Prywatni właściciele	38	42	20
Emeryci i renciści	40	43	17
Inne grupy zawodowe	30	55	15
<u>Ocena warunków materialnych</u>			
Złe	31	52	17
Średnie	26	52	22
Dobre	30	51	19
<u>Stosunek do religii</u>			
Wierzący, praktykujący	24	57	19
Wierzący, niepraktykujący	54	20	26
Niewierzący, praktykujący	60	0	40
Niewierzący, niepraktykujący	77	10	13

Tabela 2. Stanowisko dorosłych wobec aborcji wyrażone w hipotetycznym referendum w sprawie zmiany ustawy o przerywaniu ciąży

w procentach

Charakterystyka badanych	Za prawem do aborcji	Przeciw prawu do aborcji	Niezdecydowani
Ogółem	45,5	39,7	14,8
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	45,3	38,8	15,9
Kobiety	45,8	40,6	13,6
<u>Wiek</u>			
Do 29	55,4	30,0	14,6
30-39	54,9	31,6	13,5
40-49	51,9	31,5	16,7
50 i więcej lat	31,5	53,8	14,7
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	31,0	52,3	16,7
Miasto	54,3	32,1	13,7
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	28,0	56,7	15,3
Zasadnicze zawodowe	46,9	35,0	18,1
Średnie	56,9	30,7	12,4
Wyższe	65,0	22,4	12,6
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja	67,9	19,0	13,1
Pozostali umysłowi	65,1	24,8	10,1
Pracownicy handlu i usług	61,4	21,1	17,5
Robotnicy wykwalifikowani	46,4	36,1	17,6
Robotnicy do prac prostych	47,8	42,4	9,8
Rolnicy indywidualni	23,7	59,0	17,3
Prywatni właściciele	68,6	14,3	17,1
Emeryci i renciści	34,0	50,7	15,4
Pozostali niepracujący	48,3	36,7	15,0
<u>Dochód na osobę</u>			
Bardzo niski	33,9	49,6	16,5
Niski	43,1	42,1	14,8
Przeciętny	51,2	35,7	13,1
Wysoki	57,1	22,9	20,0
Bardzo wysoki	52,0	34,7	13,3